

STUDIJAVIMO PASIEKIMŲ ĮVERTINIMO TIPAI, VERTINIMO METODAI IR PRIEMONĖS

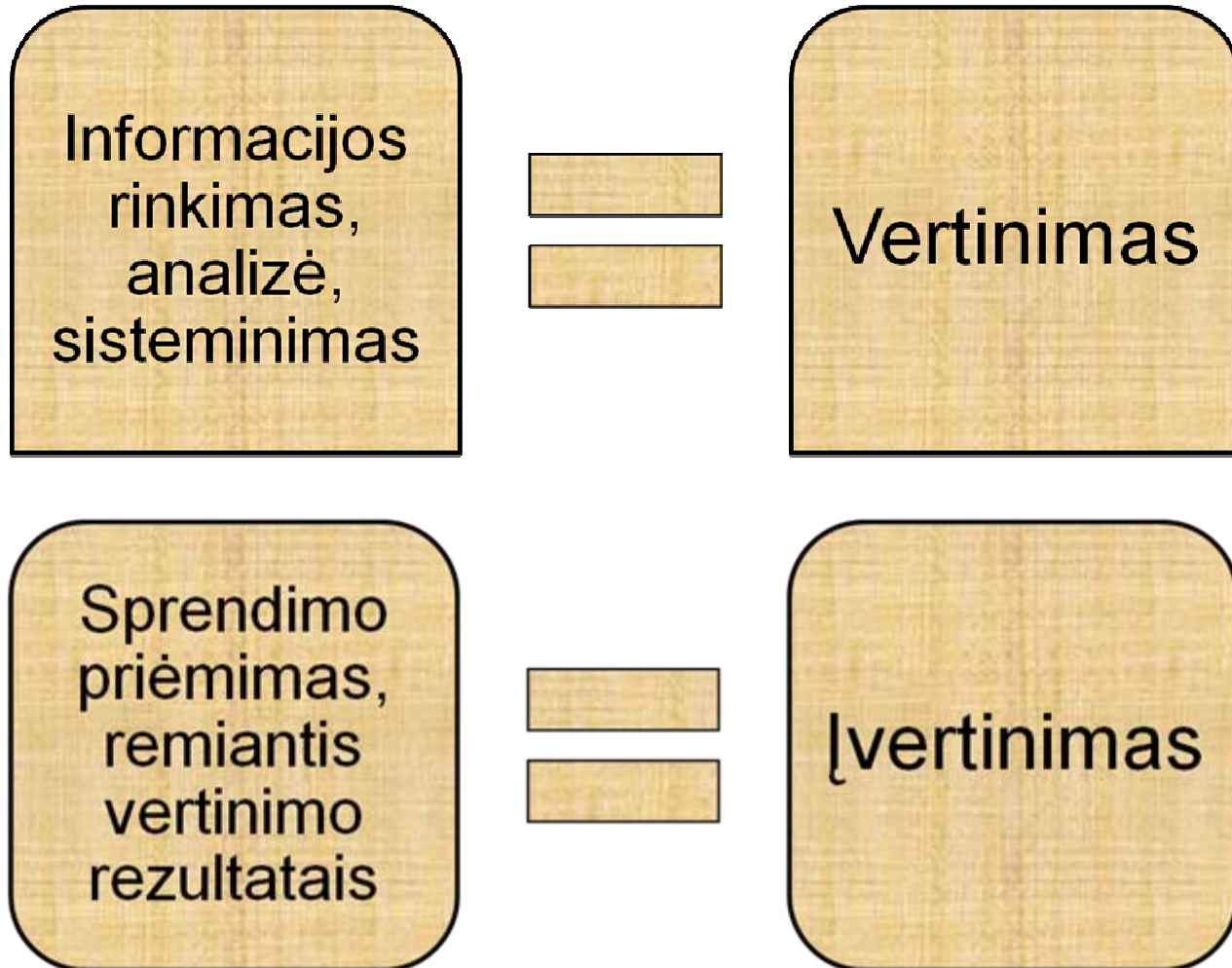
2011-03-29/30/31

Dr. Izabela Savickienė
Vytauto Didžiojo universitetas
Studijų kokybės centras

Seminaro dalyvių mokymosi rezultatai

- ▶ Paaiškinti studijavimo pasiekimų įvertinimo tipus, atskleidžiant jų taikymo specifiką.
- ▶ Parinkti vertinimo metodus, padedančius nustatyti konkretaus studijų dalyko rezultatų pasiekimą.
- ▶ Apibūdinti testo rengimo reikalavimus, nusakančius testo užduočių sudarymą.
- ▶ Paaiškinti grįžtamojo ryšio teikimo formų privalumus ir trūkumus, atsižvelgiant į skirtingus studijavimo poreikius.

Vertinimas ir įvertinimas

Studijavimo pasiekimų įvertinimo tipai

- ▶ Pagal duomenų fiksavimą – formalus ir neformalus.
- ▶ Pagal paskirtį – formuojantis ir apibendrinantis.
- ▶ Pagal pagrindimą – kriterijais pagrįstas ir norminis.
- ▶ Pagal subjektus – dėstytojo ir studentų atliekamas įvertinimas.
- ▶ Pagal studentų skaičių – individualiai ir grupėje atlikto darbo įvertinimas.

Formalus ir neformalus įvertinimas

- ▶ Formalus vyksta, kai dėstytojas suteikia įvertį, kuris registruojamas dokumentuose.
- ▶ Neformalaus įvertinimo metu dėstytojas nurodo, ką studentas gerai arba negerai atliko, kas tikslu arba netikslu, tinkama arba netinkama ir pan. Šie komentarai paprastai neapibendrinami įverčiu. Jei įvertis suteikiamas, jis nefiksuojamas dokumentuose.

Formuojantis ir apibendrinantis įvertinimas

- ▶ Formuojantis (*angl.* formative) vykdomas nuo studijavimo pradžios, jis yra tęstinis, skirtas koreguoti studijavimo pasiekimus.
- ▶ Apibendrinančio (*angl.* summative) paskirtis – padaryti išvadą apie bendrą pasiektą rezultatą, kai baigiama studijuoti tam tikros apimties turinį.
- ▶ Formuojančio ir apibendrinančio derinį galima taikyti kaupiamajame įvertinime.

Apibendrinančio ir formuojančio įv. taikymas

SR	Apibendrinantis įvertinimas: atsiskaitymo forma	Formuojančio (FĮ) ir apibendrinančio (AĮ) įvertinimo dėmė: atsiskaitymo forma
1	Koliokviumas	Laboratoriniai darbai ir koliokviumas
2	Egzaminas	Koliokviumas ir egzaminas
3	Savar. darbas	Savar. darbas ir egzaminas
4	Egzaminas	Savar. darbas ir egzaminas
5	Egzaminas	Egzaminas

??? Ar tikslinga formuojančiu įvertinimu tikrinti mažesnio sudėtingumo mokėjimus negu numatyta SR, o apibendrinančiu – to lygmens mokėjimus, kuris numatytas SR?

Pvz., SR – panaudoti t.t. principus..., FĮ tikriname supratimą, o AĮ – taikymą.

Kriterijais pagrįstas ir norminis įvertinimas

- ▶ Taikant kriterijais pagrįstą įvertinimą, studijų dalyko pradžioje suformuluojami kriterijai, pagal kuriuos priimamas sprendimas apie studijavimo pasiekimus.
- ▶ Norminiame įvertinime sprendimas priimamas palyginus studento pasiekimus su kitų studentų pasiekimais. Pasiekimai suskirstomi į skirtingus lygius.

Ar galima suderinti kriterijais pagrįsto ir norminio įvertinimo principus? Pavyzdžiui, ar remiantis žemiau pateiktais kriterijais galima taikyti ir norminį įvertinimą?

SR – nustatyti pagrindinius *SP* vertinimo parametrus, atskleidžiančius jos specifiką ir susijusius tarpusavyje

5	Nustatytas <i>SP</i> vertinimo <i>tikslas</i> ir <i>dimensijos</i> , kurios atskleidžia <i>SP</i> specifiką ir siejasi tarpusavyje
6	Nustatytas <i>SP</i> vertinimo <i>tikslas</i> ir <i>dimensijos</i> , kurios <u>išsamiai</u> atskleidžia <i>SP</i> specifiką ir siejasi tarpusavyje
7	Nustatytas <i>SP</i> vertinimo <i>tikslas</i> , <i>dimensijos</i> ir <i>kriterijai</i> , kurie atskleidžia <i>SP</i> specifiką ir siejasi tarpusavyje
8
...	Nustatytas <i>SP</i> vertinimo <i>tikslas</i> , <i>dimensijos</i> ir <i>kriterijai</i> , kurie <u>išsamiai</u> atskleidžia <i>SP</i> specifiką ir siejasi tarpusavyje

Studentų atliekamas įvertinimas: ypatybės

- ▶ Studentai sprendžia apie savo (įsivertinimas) arba bendramokslių studijavimo pasiekimus, pateikdami komentarus ir jais pagrįstus įverčius.
- ▶ Daug privalumų turintis įvertinimo tipas:
 - studentams sudaryta galimybė būti aktyviais;
 - jie daugiau sužino apie įvertinimą, įgyja įvertinimo mokėjimų;
 - daugiau įsigilina į atliktų darbų kokybę.
- ▶ Studentus reikėtų mokyti, kaip tinkamai pasirengti įvertintojų vaidmeniui.

Studentų atliekamas įvertinimas: pavyzdžiai

- ▶ G. Gibbs (2003) pavyzdys taikant bendramokslių įvertinimą problemų sprendimu pagrįstose studijose.
- ▶ Seminaro dalyvių pavyzdžiai.

Grupėje atliktų darbų įvertinimas: patarimai

- ▶ Suskirstykite grupės užduotį į smulkesnes dalis.
- ▶ Paskirstykite pažymio svorį už bendrai ir individualiai atliktus darbus.
- ▶ Leiskite grupės nariams nutarti dėl pažymio dalies.
- ▶ Paprašykite nurodyti tuos, kurių indėlis didžiausias į atliktą darbą.
- ▶ Paprašykite kiekvieno grupės nario atskirai įsivertinti savo efektyvumą.
- ▶ Įvardykite, kas svarbiau – atliktas studentų darbas, jų bendradarbiavimas, ar abu elementai.

Grupėje atliktų darbų įvertinimas: pavyzdžiai

► G. Gibbs (2003) pavyzdys:

- Semestro metu seminaruose studentai praktines užduotis atliko grupėse, o atsiskaitymuose į testo klausimus atsakinėjo individualiai.
- Individualus pažymys priklausė nuo kitų grupės narių pažymių: buvo išvedamas grupės vidurkis.
- Studentai buvo suinteresuoti gerai pasirengti atsiskaitymams.

► Seminaro dalyvių pavyzdžiai.

Vertinimo metodai, priemonės ir užduotys

- ▶ Vertinimo metodas (M) – informacijos apie studento žinias, mokėjimus, vertybes ir požiūrius rinkimo, analizės ir sisteminimo būdas.
- ▶ Priemonė (P) – instrumentas, kuriuo renkama, analizuojama ir sisteminama informacija.
- ▶ Šių priemonių pagrindas – užduotys (U), kurias studentai atlieka, kad remiantis jų atlikimo kokybe būtų nuspręsta apie studijavimo pasiekimų lygį.
- ▶ Pavyzdžiui, M – testavimas, P – testas, U – teste pateikti klausimai.

Vertinimo metodų įvairovė

- ▶ Testavimas.
- ▶ Apklausa žodžiu.
- ▶ Esė skaitymas.
- ▶ Referato skaitymas.
- ▶ Projekto skaitymas.
- ▶ Reflektyvių užrašų skaitymas.
- ▶ Studijavimo pasiekimų aplanko skaitymas.
- ▶ Stebėjimas (pvz., žodinių pranešimų stebėjimas).
- ▶ Kiti metodai.

Vertinimo metodų parinkimo gairės

- ▶ Vertinimo metodai suderinami su studijų rezultatais.
- ▶ Vertinimo metodai susiejami su studijų metodais.
- ▶ Atsižvelgiama į studentų grupės dydį.
- ▶ Parenkami įvairūs vertinimo metodai skirtingiems atsiskaitymams.

Testavimo rūšys pagal galimybę naudotis šaltiniais

- ▶ Tradicinis testavimas – studentai nesinaudoja jokiais šaltiniais.
- ▶ Testavimas, kurio metu studentai gali naudotis knygomis, moksliniais žurnalais, vadovėliais ir pan.
- ▶ Testavimas, kurio metu studentai gali naudotis savo parengtais užrašais.
- ▶ Testavimas, kurio metu studentai gali naudotis bet kokiais šaltiniais.

Apklausa žodžiu

- ▶ Frontalinė apklausa: pateikiami klausimai visai studentų grupei, po to parenkamas atsakymą pateikiantis studentas. Tinkamas metodas formuojamajam vertinimui. Pagyvinama paskaita.
- ▶ Individuali žodinė apklausa. Dėstytojas bendrauja su vienu studentu, pateikdamas jam klausimus. Galima daugiau sužinoti apie atskiro studento pasiekimus, bet laikui imlus metodas.

Pasirengimas esė vertinimui ir jos vertinimas

- ▶ Studentams pateikiami atliktų esė pavyzdžiai.
- ▶ Suformuluojami aiškūs esė klausimus.
- ▶ Paaiškinama esė struktūra: įvadinė, pagrindinė (paprastai – iš trijų pastraipų) ir apibendrinanti dalys.
- ▶ Nurodomos apimties ribos.
- ▶ Vertinant atsižvelgiama ne tik į esė turinį, bet ir į jos struktūrą ir apimtį.

Referatai ir jų vertinimas

- ▶ Referatuose apžvelgiami perskaityti šaltiniai.
- ▶ Referato rengėjas aiškiai atskiria perskaitytų autorių mintis nuo savo apibendrinimų; vengiama subjektyvaus požiūrio.
- ▶ Referatus lengviau įvertinti tada, kai jų parengimas ribojamas analizuojamų šaltinių skaičiumi ir teksto apimtimi.
- ▶ Referatai turi atitikti reikalaujamą darbo struktūrą.

Projektai ir jų vertinimas

- ▶ Projektai yra orientuoti į teorijos ir praktikos derinimą, jie dažniausiai skirti pademonstruoti aukštesnių kognityvinės srities lygmenų mokėjimus.
- ▶ Įvertinimo kriterijus patartina patikslinti kartu su studentais.
- ▶ Prasminga pasitelkti studentų įsivertinimo metodą.

Reflektyvių užrašai ir jų vertinimas

- ▶ Reflektyvūs užrašai naudingi giluminiam studijavimui, siekiant geriau išplėtoti aukštesnių kognityvinės srities lygmenų mokėjimus, atskleisti vertybes ir požiūrius.
- ▶ Idealiu atveju jie naudojami formuojamajame vertinime, bet nėra įvertinami.
- ▶ Laikui imlus metodas, sunku išvengti subjektyvumo.

Studijavimo pasiekimų aplankas ir jo vertinimas

- ▶ Studijavimo pasiekimų aplankas – studento atliktų darbų rinkinys, iliustruojantis jo mokėjimus.
- ▶ Nurodoma, ar aplanką sudaro visos studento atliktos užduotys, ar tik geriausios.
- ▶ Jei aplanką sudaro visos atliktos užduotys, dėstytojas nusprendžia, ar tikslinga vertinti visą aplanko turinį, ar vertinimui atrinkti atsitiktinius darbus.

Studijavimo pasiekimų vertinimo priemonių rengimas

- ▶ Pagrindiniai principai: a) dermė su vertinimo metodu, b) priemonę sudarančių užduočių pagrindimas studijų rezultato turiniu ir c) priemonės parengimas pagal konkrečiai priemonei keliamus reikalavimus.
- ▶ Vertinimo priemonių pavyzdžiai iš Švietimo filosofijos studijų dalyko (G. Gibbs, 2003).

Testų rengimo patarimai

- ▶ Patikrinkite, ar testo klausimai skirti nustatyti būtent tuos pasiekimus, kurie užsibrėžti studijų rezultatais ir pasiekimų įvertinimo kriterijais.
- ▶ Nurodykite atsakymų į testo klausimus (arba jo dalis) vertę.
- ▶ Testą pateikite skaitymo neapsunkinančia forma.
- ▶ Numatykite, kiek laiko studentai gali užtrukti, atsakydami į pateiktus klausimus.
- ▶ Jei turite galimybę, pasitarkite su kolegomis, ar parengti testo klausimai yra tikslūs, aiškūs ir nedviprasmiški.

Testo struktūrinės dalys

- ▶ Formali informacija – studento vardas ir pavardė, studijų programa ir dalykas, testavimo data.
- ▶ Trumpa instrukcija – testo paskirtis, trukmė, paaiškinimas, kaip atlikti užduotis.
- ▶ Testo užduotys ir atsakymų variantai (jei taikoma).
- ▶ Atskira dalis dėstytojui – teisingi užduočių atsakymai ir raktažodžiai.

Uždaro tipo užduotys teste

Tokios, kuriose struktūruotai pateikiami atsakymų variantai. Pavyzdžiui:

- ▶ Du atsakymai, iš kurių parenkamas teisingas – TAIP arba NE, TEISINGAI arba KLAIDINGAI, DIDĖJA arba MAŽĖJA ir t.t.
- ▶ Keletas atsakymų, iš kurių parenkamas vienas teisingas.
- ▶ Keletas atsakymų, iš kurių parenkamas daugiau negu vienas teisingas (galima nurodyti ir neteisingus atsakymus).
- ▶ Keletas atsakymų, kurie nurodo ryšius ir juos reikia sujungi rodyklėmis (pvz., viename stulpelyje mokslininkų pavardės, kitame – jų sukurtos teorijos).

Atviro ir pusiau atviro tipo užduotys teste

- ▶ Atvirose užduotyse nepateikiami jokie atsakymai. Jos skirtos nustatyti aukštesnių kognityvinės srities lygmenų mokėjimus. Ilgiau užtrunka įvertinimas pagal jas.
- ▶ Pusiau atviro tipo užduotyse siūlomi atsakymai nėra baigti – studentas turi juos pabaigti. Pavyzdžiui, užduotys, kurių atsakymuose pateikta seka, eiliškumas. Tarkime, atsakymuose nurodomi procesą sudarantys etapai, o studentas turi sunumeruoti juos pagal eiliškumą.

Įvertinimo objektyvumui trukdančios šališkumo formos

- ▶ Halo efektas.
- ▶ Polinkis į vidutinį įvertinimą.
- ▶ Pirmenybės suteikimas tam tikra forma pateiktiems darbams.
- ▶ Stereotipai.
- ▶ Per daug griežtas arba nuolaidus įvertinimas

Grįžtamasis ryšys žodine forma: privalumai ir trūkumai

- ▶ Individualus grįžtamasis ryšys labiausiai atitinka atskiro studento studijavimo poreikius, bet labiausiai laikui imli forma.
- ▶ Studentų grupei žodžiu pateikiamas grįžtamasis ryšys sutaupo laiko, studentai gali palyginti savo atliktą darbą su kitų studentų darbais, tačiau atskiram studentui skiriamas nedidelis dėmesys.
- ▶ Grįžtamasis ryšys mažoms studentų grupėms dalinai išsprendžia problemas, kylančias taikant dvi aukščiau aptartas formas.

Grįžtamasis ryšys, parengtas raštu ir tiesiogiai pateikiamas studentams: privalumai ir trūkumai

- ▶ Ant studentų darbų parašyti komentarai yra individualūs ir aiškiai pagrindžia tam tikrą įvertinimą, bet ranka rašyti komentarai gali būti sunkiai įskaitomi.
- ▶ Atskirai pateikiami rašytiniai arba spausdinti komentarai sutaupo dėstytojų laiką, tačiau sunkiau suprasti, kuriai darbo vietai jie taikomi.
- ▶ Įvertinimo formos pasižymi išsamumu, tiesiogiai susieja įvertinimą su studijų rezultatais ir įvertinimo kriterijais, o jose įrašomi ne tik pažymiai, bet ir pateikiami komentarai apie studento atliktą darbą (žr. formos pavyzdį).
Naudingumas priklauso nuo komentarų išsamumo.

Nuotoliniu būdu (raštu) suteikiamas grįžtamasis ryšys: privalumai ir trūkumai

- ▶ Dėstytojas gali parengti ir išsiųsti pastabas jam patogiu laiku, studentai susipažįsta su pateiktais komentarais taip pat jiems patogiu laiku.
- ▶ Galima pataisyti arba papildyti komentarus keletą kartų, kol jie tampa aiškūs ir išsamūs.
- ▶ Elektroninį susirašinėjimą lengva archyvuoti.
- ▶ Ši forma priimtina intravertams studentams, bet dalis studentų paviršutiniškai reaguoja į netiesiogiai pateikiamą grįžtamąjį ryšį, kiti nepasitikslina, ar teisingai jį suprato.

PRAKTINĖ UŽDUOTIS

Parinkite vertinimo metodus, padedančius nustatyti Jūsų teikiamo studijų dalyko rezultatų pasiekimą.

Užduotį atlikite pagal šią formą:

Studijų rezultatai	Vertinimo metodai
SR 1	...
...	...
SR N	...

Sėkmės parenkant studijavimo pasiekimų vertinimo metodus!

i.savickiene@smf.vdu.lt